

סימן קצ"ב – דיני כלה הנכנסת לחופה

תוכן הענינים

ב	סימן קצ"ב – דיני כלה הנכנסת לחופה
ב	--- סעי' א' – דם חימוד ---
ב	הדעות והשיטות
ג	בגדר החימוד
ד	ציורים שונים
ז	מנהג לא לפגוש ולא לדבר לפני החתונה
ח	--- סעי' ב' – זמן הספירה והטבילה ---
ח	בדיקות בין טבילה ובעילת מצוה
ט	--- סעי' ג' – דחו הנישואין ---
ט	דחו הנישואין סופרת שוב
יא	--- סעי' ד' – איסור יחוד ---
יב	איסור יחוד
יב	דינו של תרוה"ד
יז	דיני היחוד
יח	--- סעי' ה' – מחזיר גרושתו ---
יח	מחזיר גרושתו

סימן קצ"ב – דיני כלה הנכנסת לחופה

סימן קצ"ב – דיני כלה הנכנסת לחופה

--- סעי' א' – דם חימוד ---

תבעוה לינשא ונתפייסה, צריכה לישב שבעה נקיים, בין גדולה בין קטנה, ואפילו בדקה עצמה בשעת תביעה ומצאה טהורה, שמא מחמת חימוד ראתה טיפת דם כחרדל ולא הרגישה בו. ומונה ז' ממחרת יום התביעה ואינה צריכה הפסק טהרה, שאף על פי שלא בדקה ביום התביעה להפסיק בטהרה, מונה מיום המחרת ז' נקיים. ומיהו צריכה בדיקה תוך ז' [הג"ה:] כל יום לכתחלה (ב"י בשם הרא"ש וב"ח שג"ח כ דעת רמב"ן), מיהו בדיעבד אם לא בדקה עצמה רק פעם אחת תוך ז' סגי) (ב"י והאחרונים).

הדעות והשיטות

- (א) מקור סעי' זו הוא גמ' נדה ס"ו, דחוששין שמא מחמת החימוד תפרוס נדה. ואע"פ שבדקה ולא מצאה, חוששין שמא היה טיפה ונאבד.
- (ב) ובעיקר דינו של דין חימוד ממש, ע' גמ' דף כ: דמשמע שאינו אוסר, והרשב"א מדחה הגמ', ובעצם דם חימוד אסור מדאורייתא. שיטת האו"ז שדם חימוד אינו אלא מדרבנן, ובהכי מבין הגמ' כפשטיה. הר"ן ס"ל כאו"ז, אלא שחושש שמא דם נדה מעורב בו. ע"ע שבה"ל^א הדן בכל זה.
- (ג) וסוגיין, כשלא היה דם חימוד בפועל, אלא חוששין שמא היה דם ונאבד. וחשש זה, כ' ש"ך וט"ז שלכו"ע אינו אלא מדרבנן בעלמא.
- (ד) מחמת חשש זה, מביא הב"י כמה דעות. דעת הרשב"א, שממתנת ז' ימים מיום התביעה, וטובלת. והבנתו, כי חוששין רק לטיפה אחת של דם שנאבד, א"כ אין צורך בהפסק וז' נקיים.
- (ה) דעת הרמב"ן דאי"צ הפסק, אבל בדיקה א' מיהא סגי. דעת הרא"ש אי"צ הפסק, אבל צריך בדיקה כל ז'. דעת הר"ן להצריך הפסק וז' נקיים. דעת הראב"ה שאם בדקה תכף ומיד, לא נטמאה בכלל.
- (ו) השו"ע מביא דעת הרמב"ן, ורמ"א הביא דעת הרא"ש לכתחילה. וש"ך בשם אחרונים הביאו דעת הר"ן לכתחילה.
- (ז) ודע, כ' תוה"ש כ' דסוגיא זו אינו נוגע לרוב רובן של כלות, כי בלא"ה טובלות משום נידותן, ועולה לזה ולזה.
- (ח) הנפק"מ יהיה קטנה, או זקנה^ב שכבר טבלה מנידותה תחת בעלה הראשון, או שאר ציורים שנביא לקמיה בס"ד.
- (ט) החו"ד כ' דע"פ דעת הראב"ה שהבאנו למעלה, אם היתה לה מוך דחוק בשעת התביעה ונמצאת טהורה, טהורה. ולדינא סומך ע"ז. ומלבד שהוא סומך על דעה יחידאה, הק' עליו רש"ז במנח"ש הא במציאות עצה זו אינה מועילה, כי איננה יודעת מתי הוא יתבע אותה.

^א ב' ק'.

^ב המקנה סי' ס"א ס"ל דאורייתא, בעין חזקה שהיה דם. והעיקר כמש"כ למעלה. ועל דבריו יש להקשות הא לא הרגישה.

^ג כ"כ תוה"ש שם, וכ"פ ערוה"ש, לחם ושמלה ופ"ת, ועוד. דלא כיהודה יעלה שהוא יחידאה בזה.

סימן קצ"ב – דיני כלה הנכנסת לחופה

(י) ורש"ז נחית לדעה זו כשאין מקווה בסביבה, ואעפ"כ מצריך בדיקות כל ז'. מסק' דמילתא, החו"ד אינו רלוונטי למעשה. ובס"ד לקמיה נדון לגבי בגדים תחתונים לבנים, ופדים.

בגדר החימוד

(יא) יש לחקור, על איזה חימוד חששו חז"ל שיגרום לטיפת דם. האם הוא על חימוד הביאה, או שהוא על חימוד הנישואין. ויש צד שלישית, שהחימוד לביאת הנישואין היא זו שגורם להדם. ויתברר שאלה זו במשך הענין.

(יב) הט"ז מק' מיהודה ותמר, איפה היו הז' ימים לדם חימוד משעת התביעה, וכן בועז ורות. ובקושיא זו הק' האחרונים גם על דוד ובת שבע, ועוד. ולא כל התירוצים מיישבים כל הציורים.

(יג) הט"ז תי' דהלכה זו הוא תקנה, וציורים אלו קרו לפני התקנה. ואז ממשיך לברר מתי נתקנה.

(יד) והק' עליו המקו"ח הא אאע"ה קיים כל המצוות, וכן האבות, ומסתמא גם השבטים, א"כ מסתמא יהודה שמר גם דין זו. ותי', דבעצם לביאה סתם אין חימוד, רק לנישואין או ביאה של מצוה. ותמר שידע שזה יבום, היא לא שמרה מנהג אברהם אבינו. ואילו יהודה, לדידיה היה ביאה לחוד.

(טו) עוד תי' הט"ז, דם חימוד הוא על תביעה על דבר בעתיד, משא"כ תביעה לביאה כאן ועכשיו, כאן ליכא דם חימוד, דלמה תחמד מה שיש לה עכשיו בפניה.

(טז) הפ"ת בשם חו"ד לא ס"ל כהאי חילוק של הט"ז, ולכן מיישב ציורים הללו ע"פ שיטתו, שהיה מוך בשעת התביעה, וע"פ שיטת הראבי"ה [איך שיהיה].

(יז) התפל"מ מיישב, דדם חימוד אינו אלא בתביעה לנישואין, ולא בתביעה לביאה בעלמא. והערוה"ש טוען דכך הוא גמ' מפורשת, 'תבעוה לינשא', ועוד, וכי כל מי שבעל בעילה שלא עם אשתו [באיסור או בפנויה שטבלה], וכי עברו גם עם דם חימוד – ודאי שלא, ודם חימוד אינו אלא על תביעה לנישואין.

(יח) וזה מיישב יהודה ותמר, ודוד ובת שבע, אבל לא בועז ורות.

(יט) התפל"מ מוכיח דבריו דרך חימוד לנישואין הוא החשש, מהא דמי שנסע בעלה למדינת הים, ואחר שנים ארוכות הוא חוזר, וטהורה מנידותה, וכי אסורה עכשיו משום דם חימוד? ודאי שלא, דזה רק ביאה, ולזה לא חששו חז"ל.

(כ) וכן, בסעי' ה' לגבי מחזיר גרושתו יש דם חימוד. ואע"פ שאינו הביאה שהיא מחמדת, כי כבר היה לה את זה, ע"כ הוא על שם הנישואין החדש.

(כא) ועפי"ז, **כלה שאחרי שלמדה כל הלכות נדה, ויומיים לפני החתונה הודיעו לה מדוע למדה כל זה, ומהו אישות**, האם עכשיו צריכה עוד ז' ימים. כי אה"נ חמדה הנישואין, אבל הביאה לא חמדה כי ידעה מה זה, וא"כ תולה בהנ"ל.

(כב) וכ"ת מה שייך חימוד לביאה היכא שהיא מלאה בפחד ולחץ, י"ל, סברות כאלו אינם מתירות איסור חז"ל.

(כג) בספר טהרת הבית להגר"ע ס"ל דהעיקר הוא חמדת הביאה, ולכן חייבת ז' נקיים חדשים. ומוסיף הגר"ע וטוען שאפ' אם אינו ביאה לחוד הגורם להחימוד, מ"מ ביאה של הנישואין גורם, וא"כ ודאי חייבת עוד ז' נקיים.

סימן קצ"ב – דיני כלה הנכנסת לחופה

(כד) ורעק"א^ד כ' דידידו הגאון ר' יעקב [החוו"ד]^ה ס"ל דהחימוד הוא לנישואין עצמן, ולכן בנידו"ד אי"צ עוד ז' נקיים. אבל רעק"א אינו מסכים, ושהיעקר הוא חמדת הביאה. ר' עובדיה מביא את זה, וס"ל שכך היא עיקר הדעה, ולכך הורה כמו שהורה.

(כה) מאידך, חו"ש^ו היקל, וכן הורה ר' אלישיב. ולדינא, מטעם שאלה זו וגם מטעם סיבות אחרות, יסבירו להכלות מבעוד מועד.

ציורים שונים

(כו) בכל הני ציורים שנביא לקמיה בס"ד, יש לחקור, האם הציורים של זקנה וקטנה ומעוברת וכו', אסורים משום לא פלוג, או ד"חז"ל חששו בכל אופן. ויש ראיות לכאן ולכאן. ר' משה^ז מוכיח מהא דיש ציורים של מחזיר גרושתו שנקל בהם [לקמיה], ע"כ אינו לא פלוג, אלא הוא חשש רחוק דחוששין בכל אשה שיש לחוש להכי, ובמחזיר גרושתו, וכן זקנה חוששין, מלבד היכא שברור לנו שאין שום חשש כלל.

(כז) זקנה, הבאנו למעלה שיש לחוש לדם חימוד, אע"פ שהיה מסולקת דמים. ויל"ע^ח כשנזכרו רק יומיים לפני החתונה, האם מוכרחים לעשות חופת נדה. ואה"נ דעת הרשב"א^ט שהבאנו בתחילת דברינו יקל בזה, וסגי בטבילה לחוד כל שעברו ז' מיום התביעה. אך לא סמכו ע"ז אפ' בשעה"ד.

(כח) ודעת הרמב"ן^י שסומכין עליו בשעה"ד הוא דסגי בבדיקה אחת. אמנם, זה אינו אלא כשספרה ז', ובדיקה אחת בימי ספירתה, אבל כאן היא לא ספרה כלל. [כך משמע מהטור. אבל הב"י משמע שאין ענין של ספירה, אלא כל שעברו ז' ימים, ועשו בדיקה אחת סגי, וא"כ ה"ה בזה שידעה שעומדת להינשא, ואם תעשה בדיקה אחת, לכאו' יעלה לה.]

(כט) ויש מקום לומר דאם הבעל ג"כ זקן, ואין לו גבורת אנשים, שאין לה הענין של דם חימוד. והגר"ע^{יא} בספרו טהרת הבית^{יב} אכן כתב כן, וזה לשיטתו למעלה דהביאה הוא הגורם לחימוד, וא"כ זוג מבוגר זו לא שייכים לחימוד כלל. אמנם, הבאנו למעלה הרבה חולקים ע"ז. ומלבד זאת, קשה מאוד לברר שאכן כך המציאות שלו^{יג}.

(ל) והניחא אשה שהסירו רחמה, שאין לה כל הלכות נדה, כולל גם את זה [כמש"כ במק"א], אבל כאן היא בכלל הלא פלוג, או בכלל החשש שמא רחם של זקנה יוציא טיפה עכשיו [כנ"ל].

(לא) וכ"פ דרכ"ת^{יד}, דאשה זקנה לא פלוג, ואסורה בלי ז' נקיים.

(לב) נמצא, אין בידינו להקל בזה, ויהיה חופת נדה. ואולי נקל להם בהל' יחוד.

(לג) ויש מקום לצדד להקל בשעה"ד היכא שעשתה בדיקה אחת, לסמוך על רמב"ן, ולצרף הא שאין חימוד לביאה, או לביאת הנישואין, כשנברר שאין לו הגבורה, וגם לצרף הא דזקנה מסולקת [יהודה יעלה]. אך לכאו' לכה"פ צריכה לטבול, דאל"ה אין הצירוף של הרמב"ן.

(לד) ואם לבשה בגדים לבנים בשעת התביעה, היה מקום לדון להקל ע"פ החוו"ד וראבי"ה, ושזה יעלה כמון דחוק, אך לדינא לא נראה כן, ובפרט לפי ר' משה הנ"ל שאינו לא פלוג,

^ד כתבים י"ד.

^ה שהלילה הוא יאהרציט שלו, כ"ה אייר.

^ו א' ג'.

^ז א' פ"ו.

^ח י' ט'.

^ט ויל"ע, כשהיא חושבת שיהיה ביאה, ולכן מחמדת את זה, אך הוא אינו בר הכי, האם צריכה דם חימוד?
^י סק"ב.

סימן קצ"ב – דיני כלה הנכנסת לחופה

אלא חז"ל חששו, וא"כ יש לחוש שנאבד, הואיל ובגדים אינם צמודים כ"כ כמו מוך. ואה"נ פד הוא צמוד יותר, מ"מ גם זה לא יעזור, כי יש לחוש שנספג לתוכו ונאבד.

(לה) **בסעי' ה'** מבואר דמחזיר גרושתו יש בה משום דם חימוד. ויש שהוכיחו מכאן דאין החשש חימוד על הביאה לחוד, דהא כבר מורגל בזה, אלא ע"כ הוא לנישואין או לביאה של נישואין.

(לו) וכתבו הפוסקים^א דדווקא התם היה הפסק ביחסים, ולכן יש חימוד בחידושם, משא"כ מי שמעולם לא הפסיקו, אין ראיה ממחזיר גרושתו להחמיר, ונוכל להקל.

(לז) **כגון**, זוג שנתגיירו יחד, והתחתנו באותו מעמד, אך לא חשו ללמד אותם לגבי דם חימוד, האם עכשיו אסורים עד שתספור ותטבול. וע"ז הפוסקים הקילו, כיון שהיו באישות וזוגיות מקודם, ולא היה הפסק, ורק ממשיכים. ואע"פ שאין קידושין ונישואין לגוי, מ"מ שייך לגבם אישות, ואף אסורה משום אשת איש, וא"כ יש להקל בכה"ג.

(לח) ועוד, הרי גוי אין לה טומאת נדה בכלל, כי רק ישראל קדושים הם נוגע אצלם טומאה וטהרה. כגון, אשה גויה שפירסה נדה, וישראל תבעוה לינשא, ואחרי כמה ימים טבלה לשם גירות, אין לה לחוש לנדות שהיה לה מקודם, אע"פ שלא היה ז' נקיים^ב. ולכאן ה"ה דם חימוד שהיה בעודה גויה, אינו אוסרה עכשיו. כ"כ התעוררות בתשובה^ג.

(לט) [אינו ברור דינה אם נתגיירה באמצע הז' ימים שבין התביעה לנישואין, האם צריכה ה' נקיים, או"ד חייבת להתחיל שוב, או"ד פטורה לגמרי.]

(מ) והלכה זו יהני גם לציור הקודם לגבי זוג שנתגיירו יחד, דאין לחוש לנדות ודם חימוד שהיה מקודם.

(מא) אמנם, השבה"ל^ד מפקפק בהוראה זו, וס"ל דמשנתגיירה יש חימוד חדש, כי התביעה שהיה בעודה גויה נתבטלה, וכתביעה חדשה. וע"ע בזה.

(מב) ויל"ע, הלכה זו שגרים אין להם דם חימוד כיון שהיו בקשר תמיד, האם מהני גם לזוג חילוני שגרו יחד, ועכשיו מתחתנים כדת וכדין, האם עכשיו צריכה להמתין ז' נקיים [היכא שטבלה כבר מקודם משום נידותה]. דאה"נ חייהם היו נראים דומים להך דגר וגירות, אך אולי גר וגירות עדיפי כיון שאצל גויים יש מושג של חיי אישות אפ' בלי חופה וקידושין, משא"כ בישראל.

(מג) הגר"ע בספרו טהרת הבית מחמיר בזה, וס"ל דהם גרועים מגר וגירות, דכאן לא היה להם אישות בכלל, וא"כ כל שמתחתנים עכשיו, זהו תביעה חדשה, וחז"ל גזרו לא פלוג, וחייבו כולם לחשוש לדם חימוד. ורק גר גירות מותרים, ואינו משום דאין להם חימוד משום שמכירין, אלא הוא משום דהיה להם אישות כבר, וא"כ אינם נישואין חדשים.

(מד) וכ' דדבריו הם דלא כדעת תורה שהיקל בזה, דס"ל שכיון שהוא המשך של היחס, ואין שום יאוש כאן, אי"צ לחוש לדם חימוד. ולדינא, ר' אלישיב היקל בזה.

(מה) וכ"ת, איך דברי ר' עובדיה כאן מתאימים עם מש"כ למעלה לגבי כלה שלא ידעה מה ביאה, ושם ס"ל דעיקר החימוד הוא הביאה, וא"כ מדוע אסורים, הא לביאה אינה מחמדת

^א נוד"ב בדגו"מ מובא בפ"ת סי' רס"ט ב', מצויין בפ"ת כאן סק"ב.

^ב ויל"ע, האם יש לה משום ווסתות. דזה במציאות. או"ד משום חזקה, ואין חזקות לעכו"ם. והכינו חת"ס שכ' המציאות של גוף גוי וגוף יהודי שונה זו מזו. וכן, האם צריכה הפסק טהרה להוכיח שמעינה סגור?

^ג ד' צ"ה.

^ד ה' קי"א.

סימן קצ"ב – דיני כלה הנכנסת לחופה

כיון שהיתה לה את זה בעבר, י"ל, לאו כל ביאה גורמת לחימוד, אלא הביאה של הנישואין, זהו הגורם לחימוד.

(מו) וכיון שהענין תלוי אם היה הפסק, כגון הך דמחזיר גרושתו, או המשך ישר כגון הני גרים, כ' פ"ת בשם רדב"ז^{טו} דה"ה מי שגירש את אשתו רק כדי לקיים שבועותו, ויודעים שתחזיר אותה מיד אח"כ, אי"צ לחשוש משום דם חימוד חדש, כיון שלא היה הפסק בקישורם.

(מז) וכ' שבט הקהתי דה"ה מי שגירש את אשתו אחר עשר שנים שלא זכו לפרי בטן, ותכף החזיר אותה, וידעה את זה, אי"צ לחשוש משום דם חימוד.

(מח) ר' משה^{טז} דן במי שהיה חולה מסוכן, וגוסס, ולא רצו שתיפול לייבום לאחיו, ולכן נתן לה גט, כשמחלים ונתחתן שוב, האם צריכה ז' נקיים. ור' משה מיקל, וטען שאע"פ שהיה ספק בליבה אם יחלים, מ"מ אי"ז גורם לחמדה, דאל"ה כל אשה שבעלה היה במצב סכנה נימא הכי. ומצד הגט, הלא גט אינו חוק, כמו שראינו אצל מי שנשבע.

(מט) ולכן, כל שלא היה ניתוק לגמרי, ויאוש גמור, אינה אסורה. וכאן שקיבלה גט אינו משום דהיתה בטוח שימות, אלא היה 'כסוי ביטוח'.

(נ) הבאנו למעלה דבמסולקת כגון זקנה וקטנה עדיין חייבת להמתין ז' נקיים. וכ' פ"ת סק"ב אפ' מעוברת, ובשם רדב"ז^{יז} כ' דאפ' מעוברת ממנו, כגון נואף ונואפת שדיבר על לבה להתחתן עמו, חייבת להמתין ז' נקיים.

(נא) נפק"מ למעשה שהיה שבחור ובחורה לפני שההורים התיר להם להתחתן, עברו על איסור זנות, ל"ע. ומכיון שהיתה מעוברת ממנו, מיהרו להתחתן ליום המחרת. והשאלה, האם יש לה לחוש מדם חימוד, דאילו מצד איסור נדה, היא כבר טבלה מקודם הנאיפה.

(נב) וע"פ הפ"ת הנ"ל חייבת להמתין ז' נקיים, ויהיה חופת נדה. ובאמת, אפ' בלי הפ"ת בשם הרדב"ז, היינו מחייבים חופת נדה, כי בחורה שלמדה מעצמה הל' נדה, ולא קיבלה מאמה או מדריכת כלה, אין צד שבעולם שעשתה הפסק ובדיקות וחפיפות ועיון וטבילה כהלכתה. וא"כ, ללא שום ספק, יש כאן חופת נדה אפ' בהעדר דם חימוד.

(נג) אמנם, אע"פ שהוא חופת נדה, יל"ע האם יש איסור יחוד, דהא סוף סוף יצרו לא תקיף כ"כ כיון שבא עליה פעם אחת.

(נד) הט"ז סק"ח איירי במחזיר גרושתו תוך ז' נקיים של ימי חימוד, ואינו אוסר ביחוד. אלמא, איסור דם חימוד אינו בהכרח מחייב איסור יחוד, כי היחוד תולה על יצרו תוקפו, וכיון שבא עליה פעם א' תו לא תקיף יצריה.

(נה) ורעק"א מביא תפל"מ שלמד הט"ז דאיירי שכנסה תוך ימי חימוד לאו דווקא, אלא ה"ה אם פירסה נדה. ורעק"א עצמו ס"ל דאין ראייה מהט"ז, דילמא הט"ז לא סמיק על סברא זו שיצרו לא תקיף מבעילות שהיו מכבר, רק לענין איסור דם חימוד שאינו אלא מדרבנן, משא"כ כשפרסה נדה גמורה, אין ראייה מהט"ז.

(נו) ולדינא, החכמ"א^{יח} היקל בזה, וכ' דה"ה מי שבא על האשה דרך זנות, ואח"כ כנסה חופת נדה, אין להם איסור יחוד.

^{טו} בפ"ת נשאר בספק.

^{טז} א' פ"ו.

^{יז} תתס"ה.

^{יח} קט"ו י'.

סימן קצ"ב – דיני כלה הנכנסת לחופה

(נז) @יש להסתפק, בעל שנתן לאשתו גט, אך נתברר שמאיזה סיבה הגירושין לא חל, ולכן החליטו להישאר נשואים יחד, האם יש לה לחוש לדם חימוד. והבאנו למעלה דברי התפל"מ, שמי שנסע בעלה למדינת הים, ואינה יודעת מתי ואם חוזר, ופתאום חזר, אי"צ לחוש לדם חימוד, כי אין כאן נישואין חדשים. מאידך, הדרכ"ט מסתפק בזה.

(נח) ושב"ל^י דן באשה אחרי השואה חשבה שבעלה מת, ופתאום הוא הגיע, האם יש לחוש לדם חימוד, או"ד רק בנישואי חדש גזרו, וכאן הוא אותו נישואין. ומסיק דצ"ע. ולכאור' ה"ה בנדר"ד.

(נט) יל"ע, כלה של"ע יושבת שבעה על קרובה שנפטר סמוך לחתונתה, האם יכולה למנות ז' נקיים של חימוד בשעה שיושבת שבעה, או"ד נימא ששבעה ואבילות הוא 'מופקע' מחימוד. רש"ק בספרו קנאת סופרים ס"ל כצד השני, ולכן צריכה למנות ז' משום חימוד אחרי השבעה. מאידך, ר' אלישיב הורה להקל בזה.

(ס) חתן וכלה שמעולם לא ראו זה את זה, יל"ע האם יש חימוד חדש כשרואים זה את זה בפעם הראשונה. הבית שלמה^כ כ' דזה מעשים שבכל יום^{כב}, ולא חוששין לחימוד חדש. וכ"כ חת"ס קפ"ד. וע"ע טהרת הבית^{כג} דאפ' מי שרוצה להחמיר בזה, יקילו כשראו תמונה.

(סא) [ראיתי שאלה לגבי סומא ודם חימוד, אולי יש חימוד רק בראיה. ולמעשה לא חילקו בזה.]

(סב) אגב, בדיקות אלו של דם חימוד אינם אלא א' ליום. אבל כלות שלנו אינו נדות רק משום חימוד אלא גם משום נדות הרגילה, א"כ אין להם קולא זו.

(סג) כלה יש לה קולא שאי"צ להמתין ה' ימים לפני שמפסיק, אלא כל שאינה מדממת, יכולה להפסיק. וע"ע גליון מהרש"א ולציונו שם.

מנהג לא לפגוש ולא לדבר לפני החתונה

(סד) יש מנהג שהחתן והכלה לא מדברים ולא נפגשים לפני החתונה. ומקור להאי מנהג אינו משום דינא של סי' זו, דראיה אחר תביעה אינו מעלה חשש חימוד, אלא הוא זכר בעלמא לדינים אלו.

(סה) בשם רח"ק אומרים שמנהג זו הוא למנוע כעשרה ימים לפני החתונה. בחו"ל נהגו שבוע מצומצם. והנה, מנהג חו"ל מובן, כיון שהוא זכר לז' נקיים, וכאילו ראתה כשנפגשו, וא"כ כל שיש שהות לז' נקיים לפני ליל החתונה, שרי.

(סו) ומנהג רח"ק הוא משום דלמעשה בימים אלו היא סופרת הז' נקיים, א"כ זה הזמן לפרוש.

(סז) כיון שהוא זכר לסוגיין, הענין הוא שהכלה לא תראה לחתן, ולא להיפך, אם נוגע.

(סח) ומכיון שהוא מנהגא בעלמא, כשיש צורך, והדבר נחוץ [ע"פ הכרעת רבו, ולא ע"י עצמן], יש מקום להקל בזה. ורש"ז אומר, 'איננה איסור הנאה'.

^{יט} סק"ז.

^כ ה' קי"א.

^{כא} ב' מ'.

^{כב} הא אסור לאדם לקדש את האשה עד שיראנה. י"ל, מסתכלין ומקדשין, בבת אחת.

^{כג} עמ' תפ"ג.

סימן קצ"ב – דיני כלה הנכנסת לחופה

--- סעי' ב' – זמן הספירה והטבילה ---

שבעת ימים הללו מונים אותה משעה שהיא סומכת בדעתה ומכינה עצמה לחופה, אף על פי שלא נתקדשה עדיין. הגה: ויש לסמוך הטבילה סמוך לבעילת מצוה בכל מה דאפשר, (כך משמע במרדכי בשם רשב"ם ור"מ ורוקח בשם אביו ורבותיו ובהגהת מיימוני פי"א דהלכות א"ב), והמנהג לטבול הכלה ליל ד' אף על פי שלא תבעל קודם מוצאי שבת (מרדכי שם), אבל אין להרחיק הטבילה מן הבעילה יותר מזה. ואם לא תבעל במוצאי שבת, יש לה לבדוק עצמה בכל יום עד בעילת מצוה, (שם ובהגה ובתוספות פ"ק דיומא דף י"ח), ודוקא לכתחלה, אבל בדיעבד אין להחמיר אם בדקה רק פעם אחת תוך ז' (ב"י). וכל חתן ישאל לכלה קודם שיגע בה, אם שמרה ז' נקיים, (הג"ה ש"ד).

בדיקות בין טבילה ובעילת מצוה

- (א) החימוד שדיברנו עליו רבות, הינו משעת התביעה. וכ' הרשב"א דאם הוא י"ב חודש לפני החתונה, זה רחוק מדי, ואינה גומרת בליבה, א"כ החימוד של התביעה מגיע במועד מאוחר יותר.
- (ב) ולכן, יש שכתבו דשעת הגמירת דעת והחימוד הוא כשמומינים אולם. ויש שאמרו משעה שחתמו תנאים. ויש שאמרו משעה שקבעו תאריך [ר' אלישיב]. ובדה"ש כ' משעה שהתחילו להשקיע כסף עבור החתונה. ובגלילותינו, כל אלו עולים על קנה אחת. כלומר, כל אלו הם לברר הגדר של 'תבעוה לינשא'.
- (ג) דעת הרשב"א, דהחימוד הוא מקרה 'חד פעמי', וכיון שהיה חימוד פעם אחת, וישבה ז' נקיים, זהו, ומותרת.
- (ד) מאידך, הרא"ש ס"ל דמלבד החשש חימוד שהזכרנו, יש עוד חימוד ככל שמתקרב החתונה, ונהיה יותר אמיתי. אמנם, חימוד הראשון חוששין עבורו אפ' לא מצאו את הדם, ואילו חימוד הבאה אח"כ, רק ניחוש אם מצאנו דם, ואם בדקה ולא מצאה דם, מותרת.
- (ה) ובדיקה הזו, מאוד יתכן שאינו בדיקה בחורים וסדקים, אלא הוא קינוח בעלמא.
- (ו) לדינא, אין נפקותא כ"כ, כי בלא"ה סופרין ומונין הז' נקיים בסוף ימי האירוסין, סמוך להנישואין. והנפקותא אינו אלא בימים שבין הטבילה לחתונה, ובין החתונה לבעילת מצוה.
- (ז) מהרמ"א משמע שבדיקות אלו אינה חייבת לעשות אלא אחר החתונה, ולא קודם לכן, אע"פ שהיא אחרי הטבילה. וביאר הערוה"ש, דד' ימים אלו שבין הטבילה להחתונה היא טרודה, וא"כ אין לחוש לחימוד. רק אחר החתונה לפני הבעילה יש לחוש.
- (ח) ודוק, שלא כ' שהיא מפחדת או דואגת, אלא כ' טרוד, דמשמע עסוק.
- (ט) גם הסד"ט והלבוש למדו שהרמ"א אינו מחייב בדיקות לפני החתונה. אמנם, הסד"ט עצמו, והחכמ"א, דרכ"ת ועוד, ס"ל דיש לה לעשות בדיקה כל יום שבין הטבילה והחתונה.
- (י) למעשה, לא נהגו כן, ואולי משום דסמכו עצמם על הרמ"א, וכהבנת הערוה"ש, בצירוף דעת הרשב"א, וחשש שמא יגרום פצעים לעצמה, ועוד, אולי היא מסולקת מחמת הכדורים.
- (יא) ועד כאן היה בבדיקות שבין הטבילה להחתונה. אבל מצד הבדיקות שבין החתונה לבעילת מצוה, בזה הרמ"א כ' דעליה לבדוק כל יום לכתחילה, אבל בדיעבד מותרת.

סימן קצ"ב – דיני כלה הנכנסת לחופה

- (יב) אמנם, פוק חזי מאי עמר דבר, שאף א' נוהג בדיקות אלו. ונביא כאן כל החשבונות והצדדים להקל, מלבד מש"כ למעלה.
- (יג) כ"ז הוא רק לדעת הרא"ש, דאילו לדעת הרשב"א, שוב לא חוששין לחימוד. רש"ק כ' כוונת הרמ"א לחייב בדיקה בין החתונה לבעילת מצוה, אין הכוונה לבעילה, אלא ליחוד. ולמרות שהוא פלא לומר כן בדברי הרמ"א, למעשה יש שיטת רש"ק להקל בזה. ואולי שייך כאן כעין סברת הערוה"ש של טירדא.
- (יד) הבדה"ש סקכ"ח ס"ל דיש לה לעשות בדיקות אלו, ושיזהרו את הכלות לעשות כן. כלומר, גם הוא מודה שהכלות לא נוהגות כן.
- (טו) וכ"ז אינו מספיק, מדוע אינו עושה לכה"פ קינוח קל, ומה כל הטירחא בזה.
- (טז) למעשה, לא מלמדים כן, ולא נהגו כן, ואין ללמד להם לשנות מנהגם. כלומר, מצד הסוגיא, צדק הבדה"ש, אבל גם צדק שהמנהג אינו כן.
- (יז) ודע, דכ"ז שלא מעכב בדיעבד, הנ"מ רק היכא שלא עברו ז' ימים בלי בדיקה, דאילו עבר ז' ימים בלי בדיקה [קרי: קינוח] בין הטבילה להבעילה, החכמ"א א"כ ס"ל דצריכה למנות ז' ימים שוב. וכ"פ בדה"ש סק"ל.
- (יח) מאידך, החו"ד מיקל, ובביאורים כ' דכן הוא סתימת הרמ"א ושאר פוסקים. אמנם, כשנעיין ברמ"א, לכאן זהו המקור לדברי החכמ"א, שכ' דאין להחמיר בדיעבד אם בדקה רק פעם א' תוך ז', עכ"ל, אלמא, לא בדקה תוך ז', נאסרה – כלומר, עברו ז' ימים מהטבילה ולא בדקה, להרא"ש נתלה שהיה דם ונאבד. וצע"ג על החו"ד.
- (יט) לדינא החמיר בזה ר' אלישיב, אבל בשיעורי שבה"ל היקל בזה. ולמעשה נסמוך על זה כדי למנוע השעה"ד של חופת נדה. וכן נקל בדיעבד אם עברו ז' מיום הטבילה עד שהצליחו לקיים בעילת מצוה, ולא בדקה או קנחה בינתיים, בצירוף הסברות שנאמרו למעלה.
- (כ) כשנאסור משום העדר בדיקות, לכאן אינו מועיל אם לובשת בגדים לבנים, כי יש לחשוש שנאבד.

--- סעי' ג' – דחו הנישואין ---

אם דחו הנישואין מחמת איזה סבה אף על פי שישבה ז' נקיים צריכה לחזור ולישב ז' נקיים (ולטבול) כשיתפשרו לעשות הנישואין, אף על פי שבדקה עצמה תמיד בימים שבינתיים, לא מהני, (מרדכי ה"נ ובמהרי"ק שורש קנ"ט).

דחו הנישואין סופרת שוב

- (א) מבואר מסוגיין דיש ב' חששות. קודם כל כשנתייאשה מהנישואין, ונתפשרו, הוי כתביעה חדשה וחימוד חדש, ויש לחשוש לדם. שנית, כשמסופקת אם יקרה בזמן הרוב, אינו מדקדקת, ואינה זהירה חששות הבדיקות, ולכן תולין שלא עשתה, וצריכה לספור שוב.
- (ב) ולכן, כל הציורים שנביא, אם נחייב ז' נקיים חדשים זה משום א' מטעמי הנ"ל.

סימן קצ"ב – דיני כלה הנכנסת לחופה

- (ג) כל חששות אלו, מבואר מהט"ז סק"ג בשם הדרישה, שאינו אלא בדחיית החתונה, אבל לגבי הקדמת הנישואין אין שום חשש, ולא אמרי' שהיה עוד חימוד משום שזירזו להתחתן. והכי קיי"ל. אבל צ"ע מט"ז האחרון בסוף הסימן, וצ"ע, עיי"ש.
- (ד) מבואר, כשדחו החתונה מכל וכל, משני הצדדים, אם אח"כ נתפשרו, וקבעו תאריך חדש, צריכה ז' נקיים חדשים. וזה מטעם הראשון שכתבנו. כ"כ הט"ז.
- (ה) ואם נתפשרו באותו מעמד, הש"ך מקיל, דלא נתיאשו עדיין.
- (ו) ואם לא היה באותו מעמד, אלא באותו יום, ע' פ"ת סק"ו בשם מהריט"ץ להקל. וטעמו משום שלא חסר שום בדיקה. וק', הניחא לטעם השני, אבל לטעם הראשון מאי איכא למימר. ואולי, כל שהוא באותו יום ע"כ לא נדחה לגמרי. וצ"ע. ולכאו' א"א להקל בזה.
- (ז) מבואר מהש"ך, דהיכא שאין להם תאריך קבוע, אינה מדקדקת בבדיקות. ולכן, אם מאיזה סיבה א"א לקיים החתונה בזמן הנכון, יש להגיד להכלה שהחתונה בזמן פלוני, כדי שלא תסיח דעתה מבדיקות. וכך נהגו רבות במגיפת קורונה.
- (ח) כלומר, אע"פ שאין חשש יאוש, כי יודעת שיסדרו הענינים, מ"מ אם אין לה תאריך קבוע בראשה, אינה מדקדקת בבדיקות, ולכן יש להגיד לה תאריך, ושהיא תאמין אותו, ואז אי"צ ז' נקיים חדשים. כך מבואר מחכמ"א^{כה}.
- (ט) ועפ"מ כ"כ למעלה, אם לבסוף הקדימו מתאריך זה, לית לן בה. וכן, אם ידחו שוב, לית לן בה, כל שקבעו תאריך חדש.
- (י) ותיזהר, שלא יעברו ז' ימים מהטבילה לבעילת מצוה בלי שום בדיקה, וכמש"כ בסעי' הקודם.
- (יא) אמנם, הערוה"ש כ' דהא דמהני קביעת תאריך חדש, היינו אם הוא בזמן הקרוב, אבל לזמן רחוק, כמו חודש, לא, כי אז יש לחוש לחימוד חדש סמוך לחתונה. ואי"ז נוגע כ"כ, כי כשדוחין לזמן מרובה כ"כ, ווסתה תגיע בכל מקרה.
- (יב) כשאינו בבירור שדוחין החתונה, או שנדחה, אלא שמשדלין שיקרה מיד, לכאו' אין כאן יאוש, וגם אין כאן היסח הדעת, כי חושבת שיש סכוי טוב שיקרה בסמוך.
- (יג) וכן מבואר בחכמ"א שם סק"ו, דדין ודברים שסומכת שיתפשרו, אינה מסיח דעתה.
- (יד) כגון, חתונה שלא יודעים אם יתקיים בזמן, כגון חשש סופת שלג, או חתן שיש לו בעיות בכניסה למדינה משום ביקורת גבולות, ועובדים ע"ז, למצוא פתרון או תחליף, זה חכמ"א סק"ו, דאינה מסיח דעתה. משא"כ כשבטלו החתונה, ואמרו שנקבע שוב, אימתי, ויושבים ומצפים, כגון קורונה, ורוצים לראות כמה יקפידו על הסגר, זה חכמ"א סק"ה, וצריכה ז' נקיים חדשים.
- (טו) היכא שהחתן אומר שאינו רוצה להתחתן, וצד הכלה משדלין לפייסו, כ' הט"ז דאי"צ ז' נקיים חדשים, כי לא התיאשה. וגם לא אסח דעתה, כי סמוכת שיתפשרו.
- (טז) משא"כ כשהכלה אומרת לא, לכאו' אין כאן יאוש כי יודעת שהחתן רוצה, אבל יש לחוש מצד אסח דעתה. וכן החמיר ערוה"ש.

^{כה} קט"ו ה'. וצ"ל דאיירי בציור שאינם משתדלין שיקרה החתונה בזמן הקרוב, דאל"ה דומה לחכמ"א סק"ו שנביא בהמשך. אלא, איירי כאן שיושבים ומצפים בעלמא.

סימן קצ"ב – דיני כלה הנכנסת לחופה

- (יז) אמנם החו"ד היקל. וכן נקטו למעשה, אע"פ שהוא חידוש גדול, כיון שמניעת חופת נדה, בפרט בציורים כאלו הוא שעה"ד גדול עד למאוד. והסברא, צ"ל כל שהחתן עדיין רוצה, לא אסח דעתה לגמרי, וכ"כ שבה"ל^{כז}. ויש לסמוך ע"ז, ובפרט כשאינו סכסוך בין חתן וכלה אלא בין המחותנים.
- (יח) הגיע יום החתונה, אבל החתן לא הגיע, ואחר יום יומיים הוא הגיע. הט"ז ס"ל דהיא נתיאשה משום דרוב דרכים בחזקת סכנה, ולכן כשהגיע, צריכה ז' נקיים מחדש. מאידך הש"ך ס"ל דלא חוששת כ"כ, וסמכה דעתה שהוא יגיע בקרוב, ורק היה עיכוב, ולכן לא נתיאשה, ועושה הבדיקות בזהירות.
- (יט) החכמ"א סק"ז עושה כעין פשרה שלא ראינו עדיין בסוגיין, דכשיבא ההודעה שהחתן מגיע, תבדוק עצמה מיד, ואז שרי.
- (כ) השבה"ל כ' דבזמננו השאלה אינה נוגעת כלל, כי אם החתן לא הודיע שהוא באיחור, אין שום ספק שברח, וא"כ ודאי נתיאשה. [ואע"פ שהט"ז הנ"ל היקל כשצד א' אמר שאינו רוצה, לכאו' הנ"מ כשאמר כן, ומשתדלין לפייסו, משא"כ כשברח, ונעלם.]
- (כא) טהרת הבית^{כב} כ' דגם בזמננו זה שייך, כגון אם מנסה להתקשר, ולא הצליח להגיע אליהם. ופשוט וברור, דחידוש זה יש מקום לאמרו לפני ארבעים שנה, אבל לומר כן היום בזמננו, הדבר מופרך. וכן אמר בנו הגר"י יוסף שליט"א. לאפוקי מס' אבני שוהם שהביא את זה כהלכה למעשה גם במזננו.
- (כב) **יום החתונה** הגיע והחתן נעלם, ולכן בחרו מיד חתן חדש, יש כאן חימוד חדש, כ"כ ש"ך וט"ז. ולכן, הסיפור המפורסם עם רי"ח זוננפלד, שהבטיח לבחור שלוקח מקומו של חתן שברח, שיהיה מיטתו שלמה, והרבה ברכה בחייו, וכו', ע"כ היתה חופת נדה.
- (כג) **מעשה שהיה**, בעיצומו של קורונה, חתן בא"י, וכלה בחו"ל. התוכנית היה שהוא יטוס ביום שלישי, הטבילה שלה ביום חמישי לאחמ"כ, והחתונה ביום ראשון. אך לא היה טיסות בכלל. והיא התיאשה שהוא יגיע בזמן. אך, הוא סידר לעצמו לטוס באופן לא חוקי במטוס שחוזר מהבאת נפטר לא". והוא לא אמר לה מילה מזה, כיון שהיה חשש שהיו מקשיבים לשיחות טלפון. ואז, הגיע ביום חמישי, אמרו לה, וטבלה בערב.
- (כד) היא לא הפסיקה לעשות הבדיקות, כי בתמימותה חשבה שיש 'דין' שאם התחילו ז' נקיים, חייבים לגמור. השאלה, האם יש כאן חופת נדה ביום ראשון.
- (כה) מצד יאוש, לא התיאשה, כי ידעה שיסתדרו באיזה אופן שהיא. ומצד לא בודקת יפה, הא כאן אומרת שבדקה כי חשבה שכך צריך לעשות.
- (כו) ויש לצרף שהיא על כדורים וא"כ היא מסולקת. הרשב"א מיקל. ולדינא, אם לובשת מוך, או שבודקת עצמה מיד כשאמרו לה, לכאו' בזה יש לסמוך על פשרת החכמ"א שהבאנו למעלה.

--- סעי' ד' – איסור יחוד ---

עבר וכנסה תוך זמן זה, וכן חתן שפירסה כלתו נדה קודם שבא עליה, לא יתייחד עמה, אלא הוא ישן בין האנשים והיא ישנה בין הנשים. הגה: יש אומרים אם היתה טהורה כשנשאת ולא בא עליה,

^{כז} ה' קי"א.
^{כז} ט' ח'.

סימן קצ"ב – דיני כלה הנכנסת לחופה

ופירסה נדה אחר כך, א"צ שימור עוד, (ת"ה סימן רנ"ג והגהות אלפסי), והמחמיר תע"ב (ת"ה שם). ואין לחלק בזה בין בחור לאלמן או בתולה לאלמנה, (רבינו ירוחם נתיב כ"ו). י"א שאסורה ליחד עמו ביום, כמו בלילה, וא"צ להיות שתי שמירות, רק הוא בין האנשים או היא בין הנשים (טור בשם הרא"ש). ואם אינם ישנים בחדר א' אינן צריכים שימור כלל, (ב"י בשם הרשב"א). וי"א דבלילה צריך שתי שמירות, וביום מותר להתייחד, (הראב"ד). והמנהג ליקח קטן אצל החתן וקטנה אצל הכלה, ואין מתייחדין ביום בלא קטן או קטנה.

איסור יחוד

- (א) השו"ע ריש סי' קצ"ה כ' דיחוד מותר עם אשתו נדה דכיון שבא עליה פעם אחת תו לא תקיף יצריה. ובנידו"ד שלא בא עליה לפני שפירסה נדה, כיון שעדיין יצרו תוקפו, אין היתר יחוד.
- (ב) ואע"פ שאי"ז דומה לשאר עריות, כי הם אסורים לו לעולם, משא"כ זו מותרת לו בעוד כמה ימים, והוא פת בסלו, אעפ"כ יש כאן איסור יחוד מדרבנן [ואילו יחוד בשאר עריות הוא מה"ת]. כ"כ חזו"א, והוכיח כן מהא דיש קולות לקמיה לגבי יחוד ביום, ע"כ לאו יחוד דאורייתא היא.
- (ג) השו"ע בסי' ס"א ס"ל דחופת נדה אינו קונה. ומשום כך הוצרך לאוקים כאן כשעבר וכינסה בימים של בדיקות דם חימוד, או כשפירסה נדה אחרי החופה לפני הביאה. משא"כ הרמ"א ומנהגנו דחופת נדה קונה, סוגיא זו שייכת בכל חופת נדה.
- (ד) וגם שייך סוגיין כשהיתה חופה רגילה, ולא הצליחו בבעילת מצוה. בסי' קצ"ג הארכנו לבאר מתי אסורה מחמת דם בתולים, אך יתבאר בהמשך דהגדר של ביאה להתיר יחוד אינו דווקא אותו גדר של בעילת מצוה.

דינו של תרה"ד

- (ה) הרמ"א כ' שאם נשאת כשהיא טהורה, ולא בא עליה, ופירסה נדה, אין איסור יחוד.
- (ו) ומקור הדברים הוא תרה"ד סי' רנ"ג ששאל לגבי בחור כנס בתולה טהורה, ולא בא עליה כמה לילות, ואח"כ פירסה נדה, האם מותרים ביחוד. ומשיב לעצמו, דיש שאסרו, כפשטיה דגמ'. אך יש שהקילו בדבר, דהא דהגמ' כ' דאם לא בא עליה אסור ביחוד היינו במי שלא היה באפשרותו לבעול ולדידיה חוששין שמא יצרו תוקפו, אבל חתן שלנו שהיה ביכלתו לבא עליה בטהרה ולא בא, חזינן שאין יצרו תוקפו, א"כ לא חיישינן שמא יעבור על איסור נדה, כי ראינו שאין יצרו תוקפו.
- (ז) ואח"כ התרה"ד מביא סעד לדבריו משור המועד, דאם לא נגח ג' פעמים חזינן דנח יצרו, וחזר להיות תם^כ, וזה"נ בנידו"ד.
- (ח) והק' היש"ש על התרה"ד, אין הנידון דומה לראיה, השור הוכיח עצמו שהוא שור תם בכל מקרה, ולכן חזר להיות תם, משא"כ חתן דנן רק הוכיח עצמו בשעה שיש פת בסלו, אבל לא הוכיח שאין יצרו תוקפו כשאין פת בסלו ממש.
- (ט) ועוד הק' הט"ז, הניחא שור, אפשר להוכיח שחזר לטבעו להיות תם, דסתם שור בחזקת שמור, משא"כ אנשים בחזקת משמשי מיטתם, א"כ אין ראיה להחזיק נגד טבע האדם.

^כ הא דלא הביא התרה"ד סעד משור תם אחר ג"פ נעשית מועד, כי רצה להוכיח שיש מושג להחזיק 'מניעה', שאינו נוגח ואינו בועל.

סימן קצ"ב – דיני כלה הנכנסת לחופה

- (י) הש"ך בנקוה"כ מיישב קושיא אחרונה זו, דגם איש טבעו להיות שמור כשאסור לו, ואינו טבעו לבעול אלא כשמותרת לו.
- (יא) עוד הקשו [פרדס רימונים] על הרמ"א, איך סתם להתיר, הא התרוה"ד והראיה אינה אלא מג"פ, א"כ ה"ל לרמ"א לפרט דרך אחר ג' לילות מותר.
- (יב) ערוה"ש הורה לאסור כדברי היש"ש וט"ז, וכ' דבימי איסור היצה"ר מתגבר יותר.
- (יג) א.ה. והיישוב לכל זה – מקושיא יש"ש, ט"ז, ופרדס רימונים – שהתרה"ד לא שאל שאלה, והביא ראיה, ובכך הגיע למסקנתו. לא כך. אלא כ' דינו מסברא דנפשיה, ואח"כ היכא סעד, סמך, לעוד מקום שמצינו מושג של הוכחת כבישת היצר. נמצא, א"א להקשות מחילוקים בין הראיה להציור, כי אינו ראיה, אלא סעד להמושג. ואין להקשות הא אינו ג"פ, כי התרוה"ד מוכיח מושג מג"פ, אבל יתכן להוכיח שנח יצרו אפ' בפחות מג"פ. ע"כ דברי הרב ודברי התלמיד מעורבים זו בזו.
- (יד) הש"ך הסכים עם הרמ"א ותרה"ד. וכ"פ חכמ"א כ"ט. וכ"פ חשב האפוד. וכך נראה שנקטו הפוסקים מהא שדנו בכל הציורים שנביא בס"ד, דאילו ננקוט להלכה כהט"ז, אין מקום לדון בזה בכלל. ולכן צ"ע על חו"ש ושבה"ל שהחמירו, למרות שיש כ"כ הרבה תשובות ודיונים בהאחרונים בענין זה.
- (טו) הש"ך סקי"א הביא ממנהג שטות שלא לבעול בלילות הראשונים, וצועק חזק נגד מנהג זה. וכ' דמי שנהג כמנהג שטות זה, ואח"כ פירסה אשתו נדה, אין לו ההיתר של תרה"ד, כיון שלא בעל משום המנהג.
- (טז) והק' עליו התפא"י להכרו"פ ועוד, הגע בעצמך, אם משום מנהג שטות הוא יכול לשלוט בעצמו, הלא הוכיח לנו שיכול לשלוט בעצמו לאיסור נדה החמור כ"כ, ואין לך ראיה ששולט בעצמו יותר מזו.
- (יז) ומחומר הקושיא לומר שהש"ך הבין התרה"ד אחרת מהני פוסקים. דהם הבינו דהתרה"ד מיקל כשמוכיח לעצמו שיכול לשלוט בעצמו. אבל הש"ך לא הסתפק בכך. דהרי כל אדם בחזקת כשרות, ומסתמא יכול להעמיד עצמו במקום איסור. אלא שיש יצה"ר מתגבר עליו כל היום, וחוששין שמא יום א' יתגבר עליו היצר הרבה, ויכריע מלחמת היצר. וכי מי שהתגבר כמה פעמים על היצר מוכח שיתגבר עליו כל הימים, ודאי שלא.
- (יח) אלא, התרה"ד אינו מיקל אלא במי שגילה לנו שאין לו יצה"ר חזק כ"כ, מי שנח יצרו. כלומר, אינו מספיק שיכבוש את יצרו, אלא בעינן שיצרו ינוח וירגע.
- (יט) ובזה גם מיושב התרה"ד מקושיא הט"ז [מלבד מש"כ למעלה], דלהט"ז היה קשה איך סגי חזקה שכבש יצרו ג' פעמים. וע"ז ס"ל התרה"ד דאה"נ, אבל כאן הוכיח לנו שהוא גברא שלא בוער יצרו כהמון עם. וכן קושיית היש"ש, הא כאן אין פת בסלו, עכשיו י"ל דטענה זו הוא שיקול בנוגע לכבישת היצר, אבל לא לענין נח יצרו.
- (כ) ולכן, מי ששמר עצמו מחמת מנהג שטות הוכיח שיכול לכבוש את יצרו, אבל לא הוכיח לנו שנח יצרו. משא"כ מי שהיה באפשרותו לבעול, ומאיזה טעם שיהיה לא בעל, ע"כ יצרו נח, דמי שיצרו תוקף, לא היה נוהג כן, אלא היה בועל.

כ"ט קט"ו ט'.

ל' נו נז. התם במנהג שטות חשב שיש פת בסלו בעוד יומיים, משא"כ זה. ועוד, כשאסור בהחלט יש יותר יצה"ר, כדברי ערוה"ש. ועוד, וכי ישלוט בעצמו לעולם.

סימן קצ"ב – דיני כלה הנכנסת לחופה

- (כא) [ונראה להוסיף, לא רק מי שלא בעל כיון ש'לא בא לו' ולא מעניין אותו דיבר התרוה"ד, אלא אפ' מי שצער ובריא, אבל החליט מעצמו שבעיניו נכון יותר להמתין, גילה לנו שיצרו אינו תקיף כבעלי התאוה, ונח אפ' במקום שאין מניעה חיצונית. והראיה לכך הוא משאלתו של התרוה"ד, דידוע שהם מעצמו, וכ' בחור ובתולה, ולא כ' זקן וזקנה].
- (כב) **כגון**, חתן וכלה שכל א' היה מוכן לעשות בעילת מצוה, והחליטו מעצמם להמתין עד שיכירו זה את זה יותר טוב, זהו ציורו של התרה"ד, דאילו שאר בנ"א שיצרם לא נח, לא היו מפספסים את ההזדמנות.
- (כג) **מי** שלא בעל בעילת מצוה, למרות שאשתו היתה מסכימה, משום שרצה חיבוק ונישוק ושאר קורבות לעוד זמן לפני שתיאסר, לכאן' לכו"ע אסור. לא מיבעיא להש"ך לא הוכיח שיצרו נח, אדרבה, הוכיח שיצרו בוער יותר. אלא אפ' לאלו שהקילו כששמר משום האי מנהג שטות, כאן יחמירו, כי הראה דשולט בעצמו היכא שהפרס הוא עוד תאוה, אבל היכא שאין לפני עיניו פרס יקר זו, אין הוכחה ששולט ביצרו.
- (כד) ואה"נ יש בזה קצת חידוש, דהיה מקום לומר שבעלי תאוה אמיתיים לא היו נוהגין כן, מ"מ האמת נראה כמש"כ.
- (כה) ודע עוד, קשה מאוד מאוד להבחין מדוע לא בעל באמת, כי לא יודה מהו כוונותיו האמיתיים.
- (כו) **מי** שלא בעל בלילה הראשון משום שחשב שהוא יותר טוב לשלום בית, ובכך מרויח יותר בטווח ארוך, ואח"כ פירסה אשתו נדה, נראה שבזה הש"ך יודה דיש עליו דינו של תרה"ד, דמי שלא נח יצרו אינו עושה חשבונות כאלו. משא"כ האי מנהג שטות אינו משום חשבון שעשה בעצמו, אלא משום שיצר הטוב שלו גבר זמני על יצרו.
- (כז) **וכן מי** שלא בעל משום שחשב שאם עושה כן הוא יפחיד אותה, דינו כהנ"ל, וטעמו כהנ"ל.
- (כח) החשב האפוד^{לא} דן **בציור** שבליילה הראשון הרגיש הבעל קצת סירוב מהאשה, ולא רצה לבא עליה בעקיפין, ובלילה השני היה קירוב בשר, אך מחמת עייפות לא הצליח לבעלה, ואח"כ פירסה נדה, והיקל החשב האפוד משום תרוה"ד זו. וטען, הציור של התרוה"ד שלא בעל בתחילה, אטו בשופטני עסקינן, דלא בעל אע"פ שלא היה שום מניעה, אלא ודאי איירי שלא בעל מחשבון כלשהיא, ובעלי התאוה לא היו עושים חשבון זה, ולכן יש לו דינו של תרוה"ד. [ועוד, ציורו של תרוה"ד, שהוא בעצמו כתב, איירי בבחור, ולא באלמן וגרוש].
- (כט) כלומר, מהא שבליילה הראשון הוכיח לנו שאין יצרו בוער אלא שנח, מהא דלא בא עליה בעקיפין, ושוב הוכיח לנו שנית בלילה השני שבקירוב בשר עדיין לא הצליח, והעייפות גבר, דבר שלא קורה אצל בעלי התאוה, ע"כ חתן דנן יצרו לא תקפו, וזהו דינו של תרה"ד.
- (ל) ממשיך החשב האפוד וכ' דהא דכ' הרמ"א ותרוה"ד דהמחמיר תע"ב, לא איירי במי שלא היה לו קירוב בשר, אבל מי שהיה לו קירוב בשר, ועדיין שלט בעצמו, זהו הוכחה מעליא, ואי"צ להחמיר. [ע"ע דרכ"מ, דאינו משמע כן].

^{לא} ב' קמ"ו

סימן קצ"ב – דיני כלה הנכנסת לחופה

- (לא) בס' יבקש תורה הק' על חשב האפוד דמ"ש מהא דהש"ך ממנהג שטות. והתירוץ, שהתם מנע עצמו כי חשב שכך מחייב ההלכה, משא"כ כאן עשה החלטה מרצונו הטוב לא למהר אותה, דבר שבעלי התאווה לא היו עושים.
- (לב) ציץ אליעזר^{לב} מביא סיפור שהר צבי החמיר בזה. אמנם, משום שלא אמר לנו פרטי הציור, אין למדין מן המעשה, שהוכחנו דבשנוי הפרטים, ישנה הדין.
- (לג) ורע עלי מה שראיתי מביאים בשם החשב האפוד, דכל שהיה קירוב בשר מותרים ביחוד. ועשו כן שלא כדת ושלא בצדק, דהחשב האפוד תיאר ציור מדויק, ורק בצירוף כמה הוכחות ופרטים הגיע אל מסקנתו להקל, אבל לא היקל מחמת קירוב בשר לחוד.
- (לד) הגרש"ז במנח"ש^{לג} דן במי שהשתדל לבא עליה ולא הצליח, ופירסה נדה, ואם יאסרם ביחוד יהיה מצטער טובא, ויכול לגרום לריב, ופגיעה ארוכה בשלום הבית, ובושה גדולה, כבוד הבריות, וודאי לא יעזז להשתדל לבא עליה, כי היא תסרב ויתבייש ממנה לעולם, ומסיק להקל כשהיה עמה בקירוב בשר ג"פ. ואעפ"כ כ' דאם יש ב' חדרים נפרדים, לא ישנו ביחד.
- (לה) ר' אלישיב מוסיף עוד סברא, דאם השתדל לבא עליה כמה פעמים ולא הצליח, היצר של תשמיש פקע, ונעשה בעילת מצוה 'לשם שמים', והוא עול ומשא וטירחא, כפריעת חוב בעלמא, וא"כ זה כבר נח יצרו.
- (לו) כלומר, התרוה"ד ייסד שנח יצרו אין לו איסור יחוד, ודוגמתו היה מי שלא בעל כמה לילות, והרמ"א ג"כ מביא היתר זה, ולא כ' כמה לילות, אלא הכוונה כל שרואים שנח יצרו. ויש שרואים רק אחר ב' לילות, ויש שרואים אף מקודם. ויש שרואים ע"י שלא מיהר לבא עליה, ויש שרואים מהא שלא עשה עצות ותחבולות. ולכן ר' אלישיב הרשה גם לעצמו להכריע ג"כ ע"פ סברא, דמי שנח יצרו כיון שתשמיש נעשה אליו כעול ומשא, יש לו ההיתר של התרה"ד, כיון שנח יצרו.
- (לז) וכדברי התשובות והנהגות^{לז} דתולה בשואל ונשאל לחקור בשבע חקירות, לברר אם נח יצרו או לא. כלומר, אפ' מי שלא קיים הדוגמא של התרוה"ד, יתכן שיכלל בהיסוד של התרוה"ד. וכן, מי שמכיר בו כבעל תאוה, אפ' אם בפועל קיים היתר זה מהא שלא בעל, מ"מ לא נכנס להיתר בכלל כי יודעים שלא נח יצרו. ולא מיביעיא שהשכל מחייב כן, אלא אפ' התרוה"ד יודה להוראה זו.
- (לח) ורואים, דיש מקום לסברות אלו, בצירוף קירוב בשר. ולא ברירא לי מהו תפקיד של קירוב בשר זה; האם הוא משום תרוה"ד – הא לא הוכיח שנח יצרו. ואולי משום דע"ז נחשב כבא עליה; אך זה חידוש להחשיב קירוב בשר לענין בא עליה כדי שיצרו ינוח, ואדרבה מסתברא.
- (לט) וע' בציץ אליעזר^{לה} שכ' דלהחולקים על התרוה"ד, בעינן ביאה ממש, אבל אנן שקיי"ל כדבריו, נוכל להקל בזה, כי ביאה אינה דווקא, ומסיק דהעראה מהני [ומוכיח כן מדלא מצינו מי שנשוי לאשה שרחמה צר, שלא נח יצריה כל ימיו], ומחדש דגם נשיקת אבר מהני^{לו}.

^{לב} ח' כ"ז.

^{לג} ג' ק"ג י"ד.

^{לד} ת"ק.

^{לה} ח' כ"ז, וחלק ו', מ' כ"ה ד'.

^{לו} עיי"ש, כי לדידי לא היה ברור כ"כ, וגם העלה שם צד של הוצאת זרע, שהוא היותר מובן אצלנו.

סימן קצ"ב – דיני כלה הנכנסת לחופה

- (מ) וע' בסי' קצ"ג בנספח, שהבאנו מח' ושאלה בגדר העראה. וכאן נגיד להיפך, דכל שהוא העראה לשום דעה שהבאנו שם, נכלל בהעראה, לקולא.
- (מא) מביאים בשם הקנה בושם, שאם רואה שאינו מצליח לבא עליה, וחושש שמא ווסתה מגיע, יש ליעצו שיעשה כדברי התרוה"ד, והיינו שיפרוש מרצונו אע"פ שלא היה מניעה אחרת. ומסתמא זה עצה הוגנת, אע"פ שיש מקום לפקפק בזה, כי אינו עושה כן משום שנח יצרו, אלא עושה כן כדי שלא תיאסר ביחוד, והיינו ענין הלכתי, וא"כ אולי דומה להאי מנהג שטות. ויש לחלק, כי הוא החליט מעצמו, ולכאו' הוא עצה טובה.
- (מב) ורואים השקפת הפוסקים; רש"ז הנ"ל, ור' אלישיב, דיש לעשות הכל, ולמצוא פתרון ועצות כדי שלא יאסרו ביחוד.
- (מג) והיה מעשה שלא הצליח לבעול כי לא הניחה לו להתקרב אליה יותר מדי בגלל פחדות שלה, ולא היה קירוב בשר, רק חיבוק ונישוק בעלמא, ושלא הסכימה בשום פנים ואופן שיבא עליה. ולכאו' לאור כל האמור עדיין לא מצאנו היתר, כי התרוה"ד לא מיקל כיון שבעלי התאווה לא היו נוהגים אחרת, ולא היו מאנסים אותה. ולא היה העראה, ולא שום א' מהקולות שהבאנו.
- (מד) והדין ישתנה כפי המציאות, כי אם כבר התחילה תהליך טיפולי, והוא גילה רצון לתמוך ולסייע ולהשקיע, ויודע שאם ישתדל עליה יקלכל הכל, וכבר עבר כמה שבועות על דרך זו, לכאו' גילה לנו שיצרו נח, ואינו בהול כ"כ.
- (מה) **חתן וכלה**, שבאמצע הפיוס הרגיל של בעילת מצוה, הלכה לשירותים ופירסה נדה, לא שייך בזה שום א' מהסברות שאמרנו, ולכאו' אסורים ביחוד.
- (מו) **מי שלא** בעל בעילת מצוה כמה ימים, ותמיד דחה הענין מכל מיני תירוצים שונים, ולבסוף איתברר משום שהיה 'לחוך', זהו נח יצרו, וזהו כמעט ציורו של התרוה"ד עצמו.
- (מז) **מי שלא** בעל מיד כשהיה אפשרות, ואח"כ פירסה נדה, ואמר שנהג כן 'כי אינו בעל תאוה כשאר אנשים', אם באמת נאמינו, ג"ז ציורו של תרה"ד.
- (מח) **וכן מי** שאמר ש'אינו הולך' ואינו מצליח, בזה יש סברת ר' אלישיב שנעשה אליו כעול וטורח ומשא.
- (מט) דינו של התרוה"ד אינו מובא בדעת המחבר, אלא ברמ"א. ולכן יל"ע, האם גם בני עדות המזרח יש להם קולא זו. ודעת האורל"צ שאין להם קולא זו, וצריכין להחמיר. ובספר אבני שוהם לתלמידו כ' שרבו החמיר בזה, אבל היה שולח השואלים לשאול רב אשכנזי, ומביא סברא להקל לבן תורה. ור' עובדיה היקל להדיא לספרדים.
- (נ) ולכאו', לכו"ע סגי בהעראה ואי"צ גמר ביאה, ולכאו' ה"ה דיכולים להקל מה נקרא העראה, וכמש"כ למעלה. ונשיקת אבר, הצי"א תלה על התרוה"ד, א"כ תולה על אורל"צ ור"ע.
- (נא) אמרנו כמה פעמים, שהעראה נחשבת לביאה לענין זה לכו"ע. והכי נוהגין, והכי ההוראה המקובלת. אמנם, שבה"ל בשיעורים בשם הפלאה ודע"ת מחמיר בזה, אך לדינא תלמידי שבה"ל מקילים כמש"כ. וגם בספר דבר הלכה מביא בשם חזו"א שיש להקל אחר הוראה דהיחוד אי"צ ב' שומרים, אבל לא להתיר יחוד לגמרי. אך לדינא, מנהג המורים להקל כמש"כ.

סימן קצ"ב – דיני כלה הנכנסת לחופה

(נב) גם המחמירים שהבאנו באות הקודם מודים שאם היה העראה וע"י כך היה דם בתולים, דמותרים ביחוד. וצ"ל, כיון שהצליח בבתולים, ועשאה כלי, נח יצרו, משא"כ העראה בלי בתולים.^{יז}

(נג) מעשה שהיה, נתברר להרב שזוג זו הנשואים כמה שבועות מעולם לא בעלו בעילת מצוה, אלא טעו במיקום, ובעלה שלא כדרכה. ולא היה שום הפסק או בדיקות, וגם הבתולים שרירין וקיימין. והשאלה, האם עכשיו אסורים ביחוד.

(נד) ור' אלישיב היקל בציוור זו. ויל"ע בנימוקו, כי יהיה נפק"מ היכא שלא היה ביאה שלא כדרכה, אלא ביאה דרך איברים.

(נה) ואולי נימוקו משום דיש ע"ז שם ביאה [ואז דרך איברים יאסר], או משום שנח יצרו כי מדמה לעצמו שעשה ביאה גמורה [ואז דרך איברים מותר], אלא שאם יגידו לו, אולי יחזור ויאסר.

(נו) ויש להוסיף עוד סברות, ואולי יש מקום להקל אף היכא שהיה רק ביאה דרך איברים, כגון מהא שגרו יחד כבר כמה שבועות, שזה לחוד יגרום שינוח יצרו.

דיני היחוד

(נז) בריש דברינו הבאנו דברי החזו"א שיחוד זו קיל משאר יחוד, ואינו אלא מדרבנן. מאידך גיסא, כאן יש לחוש יותר כיון שלבו גס בה טובא, וגם אם יכשל הדבר ישאר בינו לבינה.

(נח) באיסור היחוד, דעת הראב"ד שביום אין איסור יחוד, ובלילה בעינן ב' שומרים. הרא"ש ס"ל דגם בשעות היום יש איסור יחוד, אבל סגי בשומר אחד. ודעת הרשב"א דבין ביום בין בלילה צריך ב' שומרים.

(נט) הרמ"א מביא תחילה דברי הרא"ש, ואח"כ דברי הראב"ד, וממשיך דהמנהג כהרא"ש, ולקחת קטן וקטנה. ודעת השו"ע שסתם כאן, משמע דיש דיני יחוד כמו שאר עריות.

(ס) קטן וקטנה זו, אומרים שהגיל יהיה בין חמש לתשע, כדי שיבינו מה קורה, וגם שלא יהיה בעיה מצד יחוד מצד עצמם.

(סא) בכל הל' יחוד יש שאלה אם פתח פתוח היינו שפתוח ממש, או דסגי כשאנו נעול. ואם כי בהל' יחוד לא סומכין כ"כ ע"ז, אולי כאן נקל.

(סב) אמנם, בחדר היחוד, שהעדים העומדים בחוץ חושבים שהוא נעול, והם בעצם שומרים שאף א' נכנס, ודאי לא נקל משום שהדלת אינה נעולה, כי בטוחים שאף א' לא ינסה לפתוח הדלת^{יח}. ולכן, יגידו להעדים שהוא חופת נדה, ושהדלת אינה נעולה, ושיש להם רשות ליכנס אם רוצים. ועצה זו מותר לכתחילה, וכן נוהגין בכל חופת נדה.

(סג) ובעצם היחוד, בספר דבר הלכה^{לט} מביא מהחזו"א, דאי"צ שהיא בין הנשים והוא בין האנשים, אלא סגי שישנו בבית שיש בו עוד זוג, ושחדרי שינה אינם מרוחקים זו מזו, וכל א' ישאר דלתותיהם פתוחים מעט.

^{יז} לאלו הסוברים בדם בתולים שהעראה בלי דם אוסרה, נמצא אסורה מחמת בתולים, אבל אסורים ביחוד! וע"כ שיטות אלו יסברו דהעראה הוא ביאה לעניננו. א"נ י"ל, כל היכא שאסורה מחמת בתולים, נח יצרו, כי קיים המצוה. ושאלה הנ"ל רק היכא שלא קיים בעילת מצוה ע"י כך, כלומר, שלא נאסר בהכי.

^{יח} ויתכן שאם החדר יחוד נמצא במקום ציבורי, שיש מקום לדון בזה.
^{לט} י' י"א.

סימן קצ"ב – דיני כלה הנכנסת לחופה

- (סד) ואע"פ שדבריו מובנים היטב, מ"מ מחודשים היטב, דהא אינו פשוט כ"כ שיש היתר של פתח פתוח בליבו גס בה, ומדוע לא אמרו כן דורות הקודמים.
- (סה) למעשה, כל המורים מורים כחזו"א זה, ואין לזוז מפסק זה, והכי נוהגין.
- (סו) יש מי שכתב דבחופת נדה יחזרו לדירה שלהם, וכל א' יישן בחדר אחר, ויסגרו הדלת, ודי בזה. וחלילה להורות כן.
- (סז) כשפירסה נדה באמצע הלילה, לפני בעילת מצוה, ואין להם היתר של תרה"ד, יש להם איסור יחוד. ולכן כל א' יכנס לחדר אחר, וינעלו הדלת עד הבוקר, ולמחרת ימצאו פתרון אחר ללילה הבא. ועצה זו גרוע מהחזו"א, ורק נקל כשאין עוד ברירה. מקור קולא זו של נעילת הדלת הוא ע"פ שעה"צ, עיי"ש.
- (סח) וידאו חי, יתכן שמהני.
- (סט) ביום, לכאן יש להקל ע"י שישאירו את דלת ביתם פתוח מעט. ויתכן שאם סגור אך לא נעול יהני.
- (ע) ובגדר יום ולילה, אינו תולה על שקיעה ונץ, אלא אם ישנים או ערים, זמן שכיבה, ואם אנשים מסתובבים.^מ וגם ישתנה כפי מיקום הדירה.
- (עא) **כמה כללים** למי שאינה יודעת מיקום הכתובה [אה"ע סי' ס"ו] – לדעת שו"ע יש איסור יחוד, לדעת הרמ"א מותר ביחוד ואסור בתשמיש^{מא}.
- (עב) וקיל טפי היכא שהיה להם כתובה ונאבדה יותר מהיכא שמעולם לא היה כתובה. וקיל טפי אם בעצם יכולים לשאול את העדים ויזכרו [רמ"א שם סומך ע"ז בשעה"ד להתיר תשמיש]. וכן, אם היה אחרי החתונה ונאבדה, רוב רובם של פעמים הוא עדיין באולם, או יחד עמהם עם שאר חפציהם. ואם כותב לה צ'ק, ו/או כותב שטר בכתב ידו, יתכן שג"ז מועיל.
- (עג) והסך שיכתוב לה, תלוי בדעות ובשווי של כסף, והוא בערך בין 2,700 ל-38,000 דולרים.
- (עד) ומבואר שם דהואיל ועיקר הכתובה הוא מפני שתסמוך דעתה כיון שאינו קל בעיניו להוציאה, בזמננו שלא מגרשים נגד רצונה, אולי כל האיסור לבעול בלי כתובה אינו שייך. וכשנצטרף סברא זו עם הסברא של העדים שעדיין נמצאים בחיים, יש להקל.

--- סעי' ה' – מחזיר גרושתו ---

מחזיר גרושתו צריכה לישב שבעה נקיים.

מחזיר גרושתו

- (א) כל מה שנוגע מסעי' הזו כבר נתבאר בס"ד בסעי' א'.
- (ב) רק נזכיר, הנשאת לאלמנה או גרושה, אסור לבעול ביאה ראשונה בליל שבת, ע"ע או"ח סי' של"ט. וזה נוגע בנשים אלו אם היה חופת נדה, וטבילה בליל שבת, אסור לבעול בשבת לראשונה.

^מ דלא כמי שכתב כלל: מעשר בערב עד שמנה בבוקר.

^{מא} אם אסור בתשמיש מדוע לא נגזור איסור יחוד שמא יבא לידי תשמיש, אם מעולם לא בא עליה. ולכאן זהו הציור של הרמ"א שם, ואעפ"כ לא גזר.